No. 222. 1839.

BREDASCHE STAAT-, LETTERKUNDIG- NIEUWS-



COURANT. EN WETENSCHAPPELIJK BLAD.

Woensdag 18 September.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 15den September.

Het gouvernement heeft een handel- en vriendschaps-traktaat met het gouvernement van Texas gesloten, welks onafhankelijkheid het aldus erkent. Het traktaat is te Parijs tusschen den heer *Pontois* en den generaal *Hamilton* getroffen, en men zegt dat deze onderhandeling niet zonder invloed geweest is op de benoeming van den nieuwen gezant te Konstantinopel.

De *Revue de Paris* en de *Revue des Deux Mondes*, die heden verschenen zijn, schrijven beiden de oorzaak van het terugontbod des admiraals *Roussin* toe aan deszelfs vooringenomenheid tegen *Mehemed*-ali en de begeerte die, volgens hen, de gezant zou gehad hebben, om het staatkundig stelsel van Frankrijk met opzigt tot de zaken van het Oosten, te wijzigen. Het laatstgenoemd tijdschrift zegt voorts in een naschrift, dat hetgeen de engelsche bladen omtrent de benoeming van den heer *Pontois* gezegd hadden, den nadeeligsten indruk had gemaakt, waarom het gouvernement te regt duidelijke verklaringen desaangaande in het ministerieel Avondblad had gegeven. Men was er verder dan ooit af, om aan lord *Palmerston* de concessien die hij verlangde te verleenen, en die zouden bestaan in de blokkade van Alexandrie en in de bezetting van Candia. Even ver was het gouvernement van de gedachte verwijderd, om het opperbevel over de vloot aan den admiraal *Roussin* te geven, die den haat van Engeland jegens *Mehemed*-ali deelde.

— Heden is het gerucht algemeen, dat de heer *Persil* op nieuw tot president van het beheer der munt en tevens tot pair zou benoemd worden, terwijl de heer *Mechin* tot eene andere betrekking zou worden geroepen.

— De russische gezant, graaf *Pozzi di Borgo*, is weder alhier aangekomen, en van wege den koning uitgenoodigd om gedurende acht dagen aan de feesten te Fontainebleau deel te nemen.

— Het *Journal des Débats* de komst van don *Carlos* te Urdax vermeldende, welk dorp slechts een kwartier uurs van de fransche grenzen ligt, vermeent, dat hij aldaar over de voorwaarden onderhandelt om in Frankrijk toegelaten te worden. De snelle ontknooping zijner zaak schrijft het *Journal* aan drie oorzaken toe; in de eerste plaats aan de werkdadigheid waarmede *Espartero* van de omstandigheden heeft weten gebruik te maken; in de tweede plaats aan de bandeloosheid der Navarresche troepen, bij welke sedert eene maand alle krijgstucht was verloren gegaan; eindelijk, dat de bewoners van Navarre de rampen van den oorlog moede waren en de soldaten der koningin den toegang tot hunne gebergten niet hadden betwist; anders toch had don *Carlos*, die nog aan het hoofd van 15000 man stond, zich aan de zijde van Estella, in de valleijen van Borunda en Amescoas, nog lang kunnen staande houden. Voorts wijt het de tegenwoordige ontknooping voornamelijk aan de fouten van don *Carlos* toe, met verschooning van het altijd verraderlijk gedrag van *Maroto*.

Men wil hier reeds weten, dat don *Carlos* bij de kommandanten der aan de Pyreneen grenzende departementen heeft doen informeren, of hij vrij door Frankrijk kon reizen; men had terstond om berigt naar Parijs gezonden en van daar was geantwoord, dat don *Carlos* in geen geval in de zuidelijke departementen kon verblijven; op eene andere vraag, nopens een jaargeld, ingeval hij Spanje verliet, zou mede niet gunstig geantwoord zijn.

In de bijzondere briefwisseling uit Bayonne van den 12den wordt gezegd, dat de hertog der Overwinning zich in drie kolonnen naar Navarre in beweging gesteld had. De regter kolonne was naar de Borunda getrokken, over Villafranca en Segura; de linker kolonne door Leiza, naar de grenzen, en de kolonne van het centrum, onder aanvoering van *Espartero* zelven, op Lecumberry. Aldaar was het karlistisch hoofdkwartier nog den 7den, maar don *Carlos* was op de beweging van *Espartero* naar Elisondo vertrokken.

Het getal der spaansche vlugtelingen op fransch grondgebied, sedert den overgang van *Maroto*, wordt op meer dan 600 geschat, waarvan een derde gedeelte herwaarts zou gekomen zijn.

Volgens de berigten uit Madrid van den 8sten, had de koningin den vorigen avond het korps diplomatiek ontvangen, dat haar met de jongste gebeurtenissen was komen gelukwenschen. Des avonds moest er een groot feestmaal op het paleis plaats hebben, waarop men zeide, dat de ministers eene belangrijke tijding van *Espartero* zouden mededeelen.

O'Donnell zou in last gekregen hebben om naar de zijde van Morella en Cantavieja op te trekken.

— Over Marseille heeft men heden de dagbladen van Smyrna tot den 31sten ll. ontvangen. Zij bevestigen dat, op de terugkomst van den kapitein *Anselme* met het weigerend antwoord van *Mehemed*-Ali, de gezanten der vijf mogendheden op nieuw aan de Porte verzekerd hadden, dat zij bij hunne eerste besluiten bleven en het turksch gouvernement aan hen de zorg voor de beslechting der zaak moest overlaten, die zij zouden voortzetten zoodra zij de verwachte instructien van hunne Hoven ontvangen hadden. Den 17den had de admiraal *Stopford*, vergezeld van lord *Ponsonby*, een bezoek bij den grootvisier afgelegd en hem verzekerd dat hij instructien wachtte om maatregelen te nemen die *Mehemed* tot de teruggave der vloot zouden dwingen. Denzelfden dag hadden de fransche en engelsche gezanten instructien aan de onderscheidene konsuls in het turksche rijk gezonden, om hen de kuiperijen van *Mehemed* tot het aanstoken van onlusten te doen tegenwerken. Den 18den waren de gezanten der vijf mogendheden aan boord van de britsche korvet, die de vlag van den admiraal *Stopford* voerde, te Therapia bijeen geweest. Er was bij uitsluiting beraadslaagd over de turksch-egyptische kwestie en de middelen om de turksche vloot uit handen van *Mehemed*-ali te krijgen. Des avonds had er eene nieuwe diplomatieke vereeniging bij den russischen gezant plaats gehad.

— De weigering om de Amerikaansche wissels te voldoen, had gisteren bij de bankiers huizen die in relatie met Amerika staan, den schrik verspreid; maar heden zegt men dat er geruststellende tijdingen uit Amsterdam gekomen zijn, waar men aangenomen zou hebben gezegde wissels te voldoen.

Heden uithoofde van den zondag geene fondsnotering.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 14den September.

Z. M. den Koning van Pruissen heeft de oprigting van een bronzen standbeeld te paard voor *Frederik den Groote* bevolen, en de uitvoering daarvan aan professor *Rauch* opgedragen, aan wien men het model te danken heeft. Het voetstuk zal, volgens de officiele opgave, aan de vier hoeken met allegorische figuren prijken, welke de hoofddeugden van den Monarch voorstellen.

— Uit Zurich wordt van den 10den geschreven, dat het regeringslid *Hegetschweiler* dien morgen aan zijne wonden overleden was. De rust in de stad was niet verder gestoord. De lieden die bij het uitbreken der onlusten het kanton verlaten hadden, kwamen van lieverlede terug. De burgerwacht was van de dienst ontslagen, maar nog niet ontbonden geworden; de weder ingeroepene troepen namen in hare plaats de dienst waar. Het centraal comité heeft in eene zitting van den 9den, eene nieuwe proclamatie aan het volk uitgevaardigd, waarbij hetzelve uitgenoodigd wordt, bij de keuzen voor den nieuwen grooten raad, zijne stem slechts aan zulke mannen te geven, die zich door christelijken zin, rede en wandel onderscheiden, de behoefte van het volk kennen en 's lands welzijn verstaan. Ook aan de kantons heeft de regeringsraad een rondgaanden brief gezonden waarin dezelve kennis geeft van zijne bevestiging in het bestuur.

— In de andere kantons zijn de gevoelens zeer uiteenloopende over het voorgevallene te Zurich. In Bern schijnt de meerderheid der regering van oordeel te zijn, dat geene eigenlijke omwenteling plaats heeft gegrepen, en dat de constitutie niet geschonden is,

zoodat andere kantons geen regt hebben om zich met de zaken te bemoeijen, voor dat hun bijstand wordt ingeroepen.

Daarentegen betoont de Kleine Raad van Aargau zich zeer verontrust, en heeft eene circulaire afgezonden, waarbij de overige kantons-besturen opgeroepen worden, om zich tegen hetgeen daarbij eene daad van geweld genoemd wordt eenparig te verzetten, en zich zonder verwijl tot herstelling der door het bondgenootschap gewaarborgde constitutie van Zurich te vereenigen.

— De *Augsburgsche Zeitung* van den 13den September, deelt de nota mede welke de Porte aan de gezanten der vijf groote mogendheden heeft ingediend, opdat dezelve hunne bemiddeling met opzigt tot *Mehemed-Ali* meer nadruk mogten bijzetten. Daarin wordt herinnerd aan het gebeurde met betrekking tot de uitnoodiging der gezanten om hunne bemiddeling te leenen, de mededeeling daarvan aan *Mehemed*, met diens daarop herhaalde eischen, om de erfelijke heerschappij over al de drie gewesten: Egypte, Syrie en Arabie te bekomen, ten onderpand daarvan de turksche vloot houdende, en deszelfs vordering van de verwijdering van *Chosrew*-pacha. Deze handelwijs des onderkonings moest als eene inbreuk op zijne verpligtingen als onderdaan aangemerkt worden, en daarom wenscht de Porte, aangezien de groote mogendheden de beslechting der geschillen op zich genomen hebben, dat zij ook op middelen bedacht zijn om den Pacha tot zijne pligten terug te brengen, te bewerken dat hij de vloot terug geeft en van zijne eischen op Syrie en de afzetting van den grootvisier afziet; weerhouden worde om in de provincien onlusten en opstand aan te stoken en de beschikkingen der groote mogendheden afwacht, die dan de bekrachtiging des Sultans zouden verkrijgen. De Porte verzoekt dat de gezanten deze nota aan hunne hoven mededeelen, de vereischte instructien van hen ontvangen en deze ter kennis der Porte brengen.

In de berigten uit Konstantinopel tot den 23sten augustus door de *Augsburgsche Zeitung* medegedeeld, wordt vermeld, dat de Porte bij de fransche en engelsche gezanten op eene minzame wijs op de verwijdering der beide vlooten van de Dardanellen aangehouden had; doch haar was geantwoord dat de tegenwoordigheid der vlooten, tot behoud van het evenwigt zelfs bij de aanstaande onderhandelingen, noodig was; de genoemde gezanten dachten er ook niet aan om de vlooten naar Konstantinopel te roepen; hunne wenschen hadden zich niet verder uitgestrekt, dan dat de vaarwaters naar Konstantinopel leidende, voor iedereen openstonden of gesloten bleven. *Chosrew*-pacha had in de laatste dagen een nieuw schrijven van den egyptischen onder-koning ontvangen, waarin deze op bescheidener toon sprak, en herinnerde hoe de Sultan zelf vroeger toegezegd had, dat aan al de wenschen van den onderkoning zou voldaan worden. — Ook in berigten uit Alexandrie van den 16den komt voor, dat *Mehemed* zijn haat tegen den grootvizier voor een groot deel had laten varen, doch daarentegen van zijne andere eischen volstrekt niet wilde afzien.

BELGIE.

BRUSSEL, den 16den September.

De prins *J. de Chimay*, die men zegt dat tot belgisch gezant te 's Hage benoemd is, is alhier aangekomen. Zoo men zegt zou hij zich binnen een veertien dagen naar Nederland begeven. — Van den anderen kant wordt opgemerkt, dat de parijsche bladen bijzondere berigten uit Amsterdam houden, waarin verzekerd wordt dat koning *Willem* besloten heeft geen gezant naar Brussel te zenden, dan nadat de wijze van liquidatie geregeld is.

— *l'Indépendant* behelst thans voor de tweedemaal een artikel, in welke het zich beklaagt over de afzettingen van ambtenaren, die thans in het afgestane gedeelte van Luxemburg plaats hebben.

— De *Constitutionel des Flandres* vermeldt dat hij ophoudt te verschijnen, en zijne geabonneerden tot het einde van het kwartaal *l'Organe des Flandres* zullen ontvangen.

— Men merkt op, dat de hollandsche stoombooten wekelijks gewoonlijk twee of drie zeer fraaije kleine rijtuigen, zoogenaamde vigilantes aan boord nemen; deze rijtuigen komen uit de brusselsche fabrieken en zijn naar Amsterdam en Rotterdam bestemd.

— Het getal vreemdelingen van alle natiën, Engelschen, Duitschers en Hollanders, die dit jaar tot den 11den dezer Spa bezocht hebben, beloopt 2918.

— De spaansche Ardoins werden heden te Antwerpen verhandeld tegen 27 à 27¼. Hier is de koers nagenoeg op dezelfde hoogte.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 17den September.

Heden in den vroegen morgen vertrok van hier het 2de bataillon der 8ste afdeeling infanterie, zoo als door ons vermeld is, naar Leeuwarden, terwijl tegen den middag alhier doortrok het 1ste bat. der 6de (vroeger 17de) afdeeling infanterie, met den staf der afdeeling, komende uit Grave en bestemd naar Middelburg.

— In het Handelsblad wordt uit 's Hage van den 14den het volgende geschreven:

» Naar wij vernemen blijft het vertrek der Vorstelijke personen naar Amsterdam bepaald op Maandag 23 September. Behalve den Erfprins en de Erfprinses en gevolg zullen de Prins en Prinses *van Oranje* en Hoogstderzelver dochter Prinses *Sophia* met gevolg in de Hoofdstad gedurende acht dagen verblijven. Des Maandags tegen den middag zal de intogt, regtstreeks van de Haarlemmerpoort naar het paleis, plaats hebben, en denzelfden dag des avonds de hoofdstad algemeen geïllumineerd worden, als wanneer eene plegtige doortogt door de stad zal geschieden. De muzijk der schutterij zal dien avond op den Dam op het daartoe in gereedheid gebragt emplacement zich doen hooren. Dingsdag zal er audientie plaats hebben, des avonds zullen de vorstelijke personen den hollandschen schouwburg bezoeken, alwaar bij die gelegenheid waarschijnlijk een treurspel van den heer mr. *van 's Gravenweert* ten tooneele zal gevoerd worden. Donderdag zal er een luisterrijk bal en soupé op het paleis plaats hebben.

» Verder zegt men dat er Zaturdag 28 September eene gala-representatie in den Franschen schouwburg zal gegeven worden. Ook spreekt men van een togtje naar Soestdijk en een naar Zaandam; doch hieromtrent is nog niets vast bepaald."

— Men schrijft uit Stuttgart, dat HH. KK. HH. de Erfprins en Erfprinses *van Oranje* die stad voor eenen geruimen tijd met Hoogstderzelver bezoek zullen vereeren. Men schijnt de oorzaken van dat bezoek aldaar toe te schrijven aan het klimaat, in verband met verwachtingen, van welke de verwezenlijking voor beide de landen even heugelijk zoude zijn.

— Men schrijft ons, dat het Z. M. heeft behaagd, aan de weduwe van den Engelschen kapitein *Dalrymple*, te Madras, eene jaarlijksche gratificatie van ƒ 600 te verleenen, en zulks uit hoofde haar overleden echtgenoot in Maart 1838 zijn leven heeft verloren, ten gevolge van het ijverig betrachten van zijnen pligt, als Master-attendant, bewezen aan Zr. Ms. fregat *Bellona*, destijds onder kommando van den kapitein ter zee *Arriens*.

— Naar men verneemt, is de provinciale ingenieur van den waterstaat, de heer *P. Kock*, te Haarlem, toegevoegd aan de werken voor de droogmaking van het Haarlemmermeer.

— Uit Rotterdam schrijft men van den 16den September:

» Namens Z. M. den Koning zijn heden de zich vrijwillig gewapend hebbende ambtenaren en werkvolkeren alhier, door den kommandant, den kapitein ter zee en equipagie-meester *Q. M. R. Ver-Heull*, op eene plegtige wijze uit die betrekking eervol ontslagen. Na door den kommandant voor hunnen ijver en bereidwilligheid, in het betrachten hunner pligten zoo loffelijk aan den dag gelegd, waardoor zij zich in staat stelden, mogt de nood zulks verderen, onze maritime etablissementen tegen alle buitenlandsch geweld te verdedigen, bedankt te zijn geworden, werd deze plegtigheid onder een herhaald geroep van *leve de Koning!* besloten."

— Te Londen heeft in de vorige week een zelfmoord van zonderlingen en zeer treurigen aard plaats gehad. Een 22jarig meisje uit den fatsoenlijken burgerstand, de oudste der vier dochters van eenen weduwenaar, heeft zich van het leven beroofd, door boven van het monument, ter hoogte van meer dan tweehonderd voeten, naar beneden te springen. Sedert eenigen tijd had men eene buitengewone droefgeestigheid bij haar opgemerkt.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.